

PREZES
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
URZĄD OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KATOWICACH

40-024 Katowice, ul. Powstańców 41a
Tel./Fax (0-32) 256-46-96, Tel./Fax (0-32) 255-26-47, Tel./Fax (0-32) 255-44-04
E-mail: katowice@uokik.gov.pl

Katowice, dn.14.08.2002r.

RKT-500-s/05/02/SG

Decyzja Nr RKT-45/2002

- I. Na podstawie art. 104 k.p.a. i art. 28 ust. 6 oraz art. 9 w związku z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2000r. Nr 122, poz.1319 oraz z 2001r. Nr 110, poz. 1189 i Nr 154, poz. 1800), po rozpatrzeniu sprawy wszczętej z urzędu przeciwko Będzińskiemu Zakładowi Elektroenergetycznemu S.A. w Będzinie, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, **uznaje się**, że działania Będzińskiego Zakładu Elektroenergetycznego S.A. w Będzinie stanowią praktykę ograniczającą konkurencję i **nakazuje się** zaniechanie stosowania na rynku dystrybucji i obrotu energią elektryczną, praktyki polegającej na bezpodstawnym pobieraniu od odbiorców opłat za upomnienia wzywające do zapłaty zaległych należności w okresie od 09.07.2001r.
- II. Na podstawie art. 104 k.p.a. i art. 28 ust 6 oraz art. 101 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 122, poz.1319 oraz Dz.U. z 2001r. Nr 110, poz. 1189; Nr 154, poz. 1800), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, **nakłada się** na Będziński Zakład Elektroenergetyczny S.A. w Będzinie karę pieniężną w wysokości 24 653,30 PLN (słownie: dwadzieścia cztery tysiące sześćset pięćdziesiąt trzy złote trzydzieści groszy), co odpowiada równowartości 7 000 euro, płatną do budżetu państwa.
- III. Na podstawie art. 75 w związku z art. 72 oraz art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2000r. Nr 122, poz.1319 oraz z 2001r. Nr 110, poz. 1189 i Nr 154, poz. 1800), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po przeprowadzeniu postępowania wszczętego z urzędu przeciwko Będzińskiemu Zakładowi Elektroenergetycznemu S.A. w Będzinie, **postanawia się** nałożyć na w/w przedsiębiorcę obowiązek zwrotu kosztów niniejszego postępowania w kwocie 40 PLN (słownie złotych: czterdzieści) płatne do budżetu państwa.

Uzasadnienie

W dniu 27.05.2002r. wszczęte zostało z urzędu w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej Organem Antymonopolowym) postępowanie antymonopolowe w sprawie nadużywania przez Będziński Zakład Elektroenergetyczny S.A. w Będzinie (zwany dalej BZE S.A.) pozycji dominującej na rynku dystrybucji i obrotu energią elektryczną poprzez bezpodstawne pobieranie od odbiorców opłat za upomnienia wzywające do zapłaty zaległych należności, co mogło stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Podstawą wszczęcia postępowania antymonopolowego były informacje przedstawione przez BZE S.A. w ramach innego postępowania prowadzonego przez Organ Antymonopolowy. Informacje te dotyczyły pobierania od odbiorców opłat za doliczenie do windykowanej należności opłat pocztowych za dostarczenie wezwania do zapłaty. Wysokość powyższej opłaty wynosiła 7,63 zł.

BZE S.A. nie ustosunkował się do postanowienia o wszczęciu postępowania antymonopolowego. Po zapoznaniu się w dniu 25.06.2002r. z aktami sprawy (karty nr 30, 31) wystosował odpowiedź na postanowienie o wszczęciu postępowania antymonopolowego, w którym podniósł (karta nr 32), iż przyjął do wiadomości opinię Urzędu Regulacji Energetyki Południowy Oddział Terenowy (zawarta w pismach o znaku OKA/234/2002/PF karty nr 3-4 oraz o znaku OKA-077-20(3).2-2002/513/MG/PP karty nr 7-9) oraz, że z dniem 1.07.2002r. zaprzestał pobierania od odbiorców opłat wzywających do zapłaty zaległych należności, nie popierając jednakże swych twierdzeń odpowiednimi dowodami. Później zaś (pismo o znaku PS/HP/1989/5189/2002 z dnia 17.07.2002r. karta nr 38) dodatkowo stwierdził, iż powyższa opinia została wydana przez komórkę organizacyjną Urzędu Regulacji Energetyki nie zajmującą się zatwierdzaniem Taryf dla spółek dystrybucyjnych, w związku z czym, w opinii BZE S.A. na potrzeby postępowania antymonopolowego należałoby się zwrócić do Departamentu Taryf Urzędu Regulacji Energetyki, który prowadzi postępowanie taryfowe i może udzielić odpowiedzi na pytanie dotyczące zasadności wliczania do opłat abonamentowych kosztów upomnień. BZE S.A. podniósł także, iż wiążącej wykładni przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 grudnia 2000r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz. U. z 2001r. Nr 1, poz. 7), co do sposobu obliczania opłat abonamentowych, nie dokonał też organ wydający rozporządzenie.

W wyniku przeprowadzonego postępowania administracyjnego Organ Antymonopolowy ustalił następujący stan faktyczny.

Jak już wspomniano podstawę do wszczęcia postępowania antymonopolowego stanowiły informacje przedstawione przez BZE S.A. w ramach innego postępowania.

Będziński Zakład Elektroenergetyczny S.A. przewiduje (karty 10-13) opłaty za upomnienia wzywające do zapłaty zaległych należności w wysokości 7,63 zł. bez rozróżniania na pierwsze i ewentualne kolejne upomnienia. W dniu 09.07.2001r. weszła w życie Uchwała Zarządu Będzińskiego Zakładu Elektroenergetycznego o numerze 13/III/2001 (karta nr 14) zatwierdzająca Cennik Opłat Za Usługi i Czynności Dodatkowe Wykonywane na Zlecenie Odbiorcy (zwany dalej Cennikiem BZE S.A.). Cennik ten przewiduje pod lp. 22 pozycję: „za doliczenie do windykowanej należności opłat pocztowych za dostarczenie wezwania do zapłaty, upomnienia” (karta nr 18). W momencie wprowadzenia w/w cennika obowiązywała taryfa dla energii elektrycznej (karta nr 203) zatwierdzona decyzją Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z dnia 15.06.2001 o znaku DTA-821/2714-C/2/2001/AG, która takiej opłaty nie przewidywała. Do dnia 30.06.2001r. opłata powyższa opłata była przewidywana taryfą dla energii elektrycznej zatwierdzoną dnia 13.04.2000r. decyzją Prezesa Regulacji Energetyki.

BZE S.A. przedstawił rozwiązanie, według którego podstawę dla pobierania powyższej opłaty, a także informację o niej, stanowić miała adnotacja w zapisach umowy sprzedaży energii elektrycznej brzmiąca: „Za dodatkowe czynności związane z dostarczaniem energii elektrycznej oraz handlową obsługą odbiorców BZE S.A. pobiera opłaty ryczałtowe, zgodnie z Taryfą dla energii elektrycznej” natomiast w Taryfie określona jest możliwość pobierania opłat dodatkowych. Jak już wspomniano, pozycję przewidującą wspomnianą opłatę zawiera Cennik BZE S.A. (karta nr 12, pkt 10 pisma BZE S.A. z dnia 18.12.2001r. o znaku BO/JK/4659/7883/2001). Jednakże wbrew twierdzeniom BZE S.A. w umowach (karta nr 150, § 5 umowy; karta nr 159, § 5 umowy) zapis mówiący o pobieraniu opłat za czynności dodatkowe brzmiał „Za dodatkowe czynności związane z dostarczaniem energii elektrycznej oraz handlową obsługą odbiorców BZE S.A. pobiera opłaty ryczałtowe”. W części umów takowego zapisu w ogóle nie było przed dniem 1.07.2002r., w chwili obecnej również nie jest przewidywany (karta nr 128, § 16 pkt 3 umowy; karta nr 140, § 16 pkt 3 umowy; karta nr 168 §16 pkt 6 umowy; karta nr 176 § 16 pkt 1 umowy; karta nr 186 § 1 oraz § 3 pkt 4 umowy; karta nr 195, § 1 oraz § 3 pkt 4 umowy). Dopisek „zgodnie z Taryfą dla energii elektrycznej

BZE S.A.” został umieszczony po dniu 1.07.2002r. (karta nr 166 § 5 pkt 1 oraz 5 umowy; karta nr 201, § 3 pkt 1 oraz 5 umowy).

Oprócz powyższego odpłatnego upomnienia przewidywane są przez BZE S.A. inne sposoby informowania klientów o ciążyących na nich zaległościach jak adnotacje na książeczkach opłat, dołączane do książeczek opłat wydruki roznoszone przez kontrolerów poboru energii, jak też upomnienia roznoszone przez elektromonterów windykujących należności w terenie (również za te upomnienia pobierana jest opłata), aczkolwiek sama konieczność ponoszenia wspomnianej opłaty przedstawiana jest klientowi do wiadomości w sposób określony powyżej. Uzasadnieniem dla wprowadzenia takiej opłaty było zdaniem BZE S.A. założenie, iż wszystkie koszty związane z windykacją należności, które są generowane przez dłużników powinny obciążać odbiorców, którzy powodują ich powstanie. Pobieranie opłat jest wobec tego formą ochrony odbiorców, którzy systematycznie uiszczają należności przed ponoszeniem kosztów wynikających z nierzetelności innych odbiorców.

Z danych BZE S.A. wynika (karta nr 12), iż powyższa opłata pobierana jest w około (...) przypadkach miesięcznie. W okresie obowiązywania poprzedniej Taryfy (1.05.2000 do 30.06.2001) opłatę za wezwanie do zapłaty pobrano w (...) przypadkach na łączną kwotę (...) zł, a w okresie obowiązywania Cennika BZE S.A. w (...) przypadkach na łączną kwotę (...) zł. BZE S.A. planował, że w roku 2001r. opłata za wezwanie do zapłaty będzie pobrana w (...) przypadkach.

Będziński Zakład Elektroenergetyczny S.A. podniósł, iż koszty składające się na koszt sporządzenia i wysłania upomnienia nie stanowią kosztów, na podstawie których kalkulowane są ceny energii elektrycznej i opłaty przesyłowej oraz opłaty abonamentowej i nie podlegają wobec tego zgłoszeniu do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki. BZE S.A. według swych twierdzeń nie planuje kosztów wysyłania upomnień ani przychodów z tego tytułu w celu uwzględnienia ich w taryfie, gdyż koszty te powinny zostać zwrócone przez odbiorców, którzy je spowodowali i nie mogą obciążać odbiorców systematycznie opłacających swe należności. Z wyjaśnień udzielonych przez BZE S.A. wynika także, iż opłatą za upomnienie obciążani są nie tylko odbiorcy, którzy upomnienia otrzymują drogą pocztową (list polecony oraz list polecony za zwrotnym potwierdzeniem odbioru) ale, jak już wspomniano, także ci, którym upomnienia dostarczane są przez inkasentów lub elektromonterów (karty nr 12, 22, 24).

Organ Antymonopolowy zważył co następuje:

Dla uznania, że sprawa ma charakter antymonopolowy niezbędne jest ustalenie czy w okolicznościach sprawy doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego. W świetle art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów celem regulacji w niej przyjętej jest zapewnienie rozwoju konkurencji, ochrona przedsiębiorców narażonych na stosowanie praktyk monopolistycznych i ochrona interesów konsumentów. Pozwala to więc przyjąć, że ma ona charakter publicznoprawny i służy ochronie interesu ogólnospołecznego. Znajduje zatem zastosowanie jedynie wówczas, gdy zagrożony lub naruszony zostaje interes publiczny, polegający na zapewnieniu właściwych warunków funkcjonowania rynku gospodarczego. Ustawa w odniesieniu do przedsiębiorców, chroni konkurencję, a w odniesieniu do konsumentów-ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym. Działaniami antykonkurencyjnymi, bądź antykonsumenckimi, w tym rozumieniu są jedynie takie działania, które dotyczą sfery interesów szerszego kręgu uczestników rynku, a więc gdy dotyczą nie sytuacji pojedynczego przedsiębiorcy czy konsumenta, lecz zaburzeń na rynku, w rozumieniu negatywnych zjawisk charakteryzujących jego funkcjonowanie. Ingerencja Organu Antymonopolowego uzasadniona jest tylko wówczas, gdy służy ochronie tak pojętej konkurencji lub interesu konsumentów. Celem ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie jest więc ochrona prywatnoprawnego interesu przedsiębiorcy bądź konsumenta.

W rozpatrywanej sprawie praktykami BZE S.A. pośrednio zostali dotknięci wszyscy odbiorcy Będzińskiego Zakładu Elektroenergetycznego S.A. z uwagi na potencjalną choćby możliwość pobrania kwestionowanej opłaty. Bezpośrednio skutkami działań BZE S.A. dotknięci zostali odbiorcy, którzy uiścili żądane przez BZE S.A. opłaty za upomnienia wzywające do zapłaty zaległych należności oraz ci z odbiorców, którzy do zapłaty takowej opłaty zostali wezwani, lecz z różnych względów jeszcze jej nie uiścili.

Rozpatrywana sprawa wiąże się zatem z naruszeniem interesu publicznego.

Wszczynając postępowanie z urzędu Organ Antymonopolowy zarzucił BZE S.A. nadużywanie pozycji dominującej poprzez bezpodstawne pobieranie od odbiorców opłat za upomnienia wzywające do zapłaty zaległych należności, co może stanowić naruszenie art. 8 ust.1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W myśl art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów za praktykę ograniczającą konkurencję uznane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku. Ustawa nie wymienia w sposób wyczerpujący przejawów nadużywania pozycji dominującej na rynku, a jedynie ogranicza się w art. 8 ust. 2 do wyliczenia typowych przykładów zachowań przedsiębiorców mających charakter praktyk ograniczających konkurencję. Z uwagi na otwarty katalog praktyk nie ma formalnych przeszkód, aby został on rozszerzony także o działania przedsiębiorców, noszące znamiona bezprawnego zachowania ograniczającego konkurencję lub eksploatujące pozycję zajmowaną na rynku, czy też godzące w interesy konsumentów.

Warunkiem koniecznym dla zarzucenia przedsiębiorcy, zakazanego w art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, nadużywania pozycji dominującej na rynku, niezbędnym jest stwierdzenie, iż przedsiębiorca taką pozycję posiada. W sprawie będącej przedmiotem niniejszego postępowania ustalono, że BZE S.A. na terenie objętym swoją działalnością zajmuje pozycję dominującą na rynku dystrybucji i obrotu energią elektryczną. Jest tzw. monopolistą naturalnym, co wynika z faktu sieciowego charakteru urządzeń służących do dostarczania energii elektrycznej. Odbiorcy, którzy zaopatrywani są przez BZE S.A. w energię elektryczną nie mają zatem możliwości wyboru alternatywnego dostawcy. Tak więc BZE S.A. podlega wszystkim ograniczeniom wynikającym z ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Jak już wskazano w uzasadnieniu niniejszej decyzji, Uchwałą Zarządu Będzińskiego Zakładu Elektroenergetycznego S.A. z dnia 09.07.2001r. o numerze 13/III/2001 wchodzącą w życie w dniu 09.07.2001r. wprowadzono Cennik BZE S.A. przewidujący pod lp. 22 pozycję „za doliczenie do windykowanej należności opłat pocztowych za dostarczenie wezwania do zapłaty, upomnienia”.

Analizując sprawę, w pierwszej kolejności stwierdzić należy, iż zgodnie z § 24 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 grudnia 2000r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz. U. z 2001r. Nr 1, poz. 7) stawki opłaty abonamentowej, o której mowa w § 7 ust. 2 pkt 3 oraz § 7 ust. 3 pkt 2 w/w rozporządzenia kalkuluje się na podstawie kosztów ponoszonych w związku z odczytywaniem wskazań układów pomiarowo-rozliczeniowych i ich kontrolą, a także handlowej obsługi odbiorców, polegającej na wystawianiu faktur. Z kolei § 23 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia stanowi, że kalkulacja cen energii przeprowadzana jest na podstawie uzasadnionych kosztów zakupu energii elektrycznej oraz uzasadnionych kosztów własnych, § 23 ust. 3 określa zaś sposób ustalenia kosztów własnych stanowiąc, iż podstawą ich ustalenia są koszty prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie obrotu energią elektryczną, w tym kosztów obsługi handlowej związanej z obrotem energią elektryczną, z wyłączeniem kosztów przyjętych do kalkulacji stawki opłaty abonamentowej oraz kosztów finansowych.

Powyższe sformułowania jednoznacznie określają sposób kalkulacji cen energii elektrycznej i opłaty abonamentowej określając elementy stanowiące podstawę w/w kalkulacji. Umożliwia to

takie ustalenie wysokości cen i stawek opłat aby w pełni zostały pokryte uzasadnione koszty prowadzenia działalności przez przedsiębiorstwa energetyczne w rozumieniu art. 45 ust 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo energetyczne (Dz. U. Nr 54, poz. 138 ze zm.).

Powołane przepisy nie stanowią podstawy do obciążania odbiorców, do których wysłano upomnienia, wyłączonymi z taryfy kosztami związanymi ze sporządzaniem i wysyłaniem upomnień. Koszty te winny znaleźć się w kalkulacji kosztów przedstawianych do zatwierdzenia Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki jako uzasadnione. Takie rozwiązanie zapewni jednocześnie zakładowi energetycznemu pokrycie kosztów generowanych przez sporządzanie i dostarczanie upomnień.

Godzi się zauważyć, iż dodatkowym argumentem przemawiającym za taką właśnie interpretacją zapisów ustawy Prawo energetyczne oraz rozporządzeń wykonawczych wydanych na jej podstawie może być znajdująca się w aktach sprawy (karty nr 3-4 oraz 7-9) opinia Urzędu Regulacji Energetyki, która jednoznacznie stwierdza, iż „praktyka pokrywania kosztów nie włączonych do kalkulacji zatwierdzonych cen i stawek opłat metodami i środkami nie uregulowanymi w taryfie dla energii elektrycznej nie znajduje uzasadnienia, o ile zapisy umowne kształtujące stosunek prawny z danym odbiorcą nie stanowią inaczej”. Powyższa opinia nie stanowi jednakże podstawy wydania niniejszej decyzji pełniąc jedynie rolę subsydiarną stąd wyrażone przez BZE S.A. w piśmie z dnia 17.07.2002r. (karta nr 38) wątpliwości co do właściwości rzeczowej Południowego Oddziału Terenowego Urzędu Regulacji Energetyki, a przez to wiążącego charakteru powyższej opinii są nieuzasadnione.

Istotne w niniejszej sprawie jest także to, iż co do zasady, odbiorcy energii elektrycznej zobowiązani są do ponoszenia tylko cen i stawek opłat przewidzianych w taryfie dla energii elektrycznej zatwierdzonej przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, gdyż żaden z zapisów ustawowych dotyczących dostarczania energii elektrycznej i świadczenia usług przesyłowych nie nakazuje odbiorcom ponoszenia innych opłat niż te, które przewidywane są taryfą. Wniosek taki uzasadniony jest również z uwagi na zapisy umów zawieranych z klientem oraz załączników do nich (karta nr 128, § 16 pkt 3 umowy; karta nr 140, § 16 pkt 3 umowy; karta nr 150, § 5 umowy; karta nr 159, § 5 umowy; karta nr 166 § 5 pkt 1 oraz 5 umowy; karta nr 168 §16 pkt 6 umowy; karta nr 176 § 16 pkt 1 umowy; karta nr 186 § 1 oraz § 3 pkt 4 umowy; karta nr 195, § 1 oraz § 3 pkt 4 umowy; karta nr 201, § 1 pkt 1 oraz 5 umowy), które nie przewidują obowiązku uiszczania opłat innych niż taryfowe. Wprawdzie znajdują się tam zapisy o pobieraniu ryczałtowych opłat za czynności dodatkowe jednakże dopiero od dnia 01.07.2002r. wprowadzono dopisek „zgodnie z Taryfą dla energii elektrycznej BZE SA.” co przeczy wskazanym powyżej twierdzeniom BZE S.A. (karta nr 12, pkt 10), a dodatkowo stwarzać może wrażenie, iż przedmiotowa opłata jest bezspornie należna z racji faktu umieszczenia jej w Taryfie. Od 01.07.2001r. podstawą do pobierania przedmiotowej opłaty mogła być tylko umowa, która jednak powinna takową opłatę przewidywać wprost, lub odsyłać do Cennika BZE S.A. pod warunkiem, że o jego zapisach klient informowany jest zgodnie z art. 384 k.c., jednakże taka sytuacja również nie rozwiązywała by kwestii zasadności w/w opłaty.

Taryfa może zawierać wprawdzie opłaty dla odbiorcy fakultatywne („dodatkowe”) zgodnie z § 22 ust. 1 wzmiankowanego rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną stanowiącym, iż przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej może ustalić w taryfie stawki opłat i sposób obliczania opłat pobieranych za usługi lub czynności wykonywane na zlecenie przyłączonego podmiotu lecz pkt 3 ppkt 1-3 enumeratywnie wskazuje na czynności, których takie opłaty mogą dotyczyć i nie ma wśród nich opłat za upomnienia.

Jak to wynika z przedstawionych powyżej twierdzeń BZE S.A. odbiorca teoretycznie informowany jest o istnieniu opłaty w momencie podpisania umowy o sprzedaż energii elektrycznej ale dwukrotne odesłanie, w mniej lub bardziej enigmatyczny sposób, do innych

pozycji określających obowiązki odbiorcy tj. raz do Taryfy, a za jej pomocą do Cennika BZE S.A., tworzy sytuację, w której praktycznie wysoce wątpliwe jest prawdopodobieństwo zapoznania się z faktem istnienia takowej opłaty oraz jej wysokością. Zapis o pobieraniu ryczałtowych opłat dodatkowych wobec swojej niejasności powyższej wątpliwości nie rozwiewają, gdyż nie wskazują nawet źródła ewentualnych opłat dodatkowych.

Należy także dodać, iż w/w umowy przewidują opłaty za „dodatkowe czynności”, a Cennik BZE S.A. przewiduje opłaty za „usługi i czynności dodatkowe wykonywane na zlecenie odbiorcy”. Trudno przyjąć, że po pierwsze, w świetle przytoczonych zapisów ustawowych, sporządzenie i dostarczenie odbiorcy upomnienia wzywającego do zapłaty zaległych należności jest czynnością „dodatkową”, oraz że, po drugie, poprzez zawarcie umowy o sprzedaż energii elektrycznej ma miejsce zlecenie przez odbiorcę (przy wykorzystaniu opisanego powyżej mechanizmu „odsyłania”) odpłatnego dostarczenia mu powyższego upomnienia. Nie można zatem także przyjąć, iż podstawę do pobierania przedmiotowych opłat stanowi § 22 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 grudnia 2000r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną, w którym przewidziano możliwość ustalenia przez przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej, stawki opłat i sposób obliczania opłat pobieranych za usługi lub czynności wykonywane na dodatkowe zlecenie przyłączonego podmiotu tym bardziej, że zapis ten odnosi się do taryfy dla energii elektrycznej, która, co powyżej wskazano, po zatwierdzeniu stanowi zbiór cen i stawek opłat obowiązujących odbiorcę. Sytuacja, w której zakład elektroenergetyczny pobiera opłaty za czynności, których koszty winny być uwzględnione w taryfie jest zdaniem Organu Antymonopolowego niedopuszczalna zwłaszcza jeśli uwzględnić, iż mimo braku zasadności wprowadzenia takiej opłaty stworzono pozory jej obligatoryjnego, dla odbiorców, charakteru.

Jak już wspomniano swych twierdzeń o zaprzestaniu pobierania przedmiotowej opłaty BZE S.A. nie poparł dowodami stąd nie można przyjąć, iż zaprzestał on stosowania w/w praktyki.

Przedmiotem oceny Organu Antymonopolowego nie była wysokość opłat za upomnienia wzywające do zapłaty zaległych należności ani okoliczność nieuwzględnienia w taryfie dla energii elektrycznej kosztów, które miała powyższa opłata pokryć. Ocenie nie podlegało również pobieranie kwestionowanej opłaty w okresie gdy przewidywana była taryfą dla energii elektrycznej. Naganność postępowania polega na pobieraniu tejże opłaty od odbiorców bez podstawy prawnej wraz ze szczątkowym ich poinformowaniem o takowej opłacie, z jednoczesnym naruszeniem przepisów ustawy Prawo energetyczne i to właśnie skutek naruszenia tychże przepisów w postaci pobierania od odbiorców w/w opłat stał się przedmiotem oceny Organu Antymonopolowego.

Reasumując stwierdzić należy, iż wprowadzenie z dniem 09.07.2001r. opłat za upomnienia wzywające do zapłaty zaległych należności nie znajduje uzasadnienia w zapisach ustawy Prawo energetyczne ani w rozporządzeniach wydanych na jego podstawie, natomiast koszty powstałe w efekcie sporządzania i dostarczania tychże upomnień winny być wkalkulowane w stawki opłaty abonamentowej albo cen energii elektrycznej. Postępowanie przedsiębiorcy polegające na pobieraniu kosztów sporządzenia i dostarczenia przedmiotowych upomnień, a zarazem dysponującego pozycją dominującą w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i będącego faktycznie monopolistą z racji sieciowego charakteru swych urządzeń, stanowi zdaniem Organu Antymonopolowego nadużywanie tejże pozycji. Będąc przedmiotem zarzutu pobieranie w/w opłat odbywa się zatem bez podstawy prawnej i spełnia przesłanki nadużywania pozycji dominującej zakazanego w art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym należało orzec jak w pkt I sentencji

Zgodnie z art. 101 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów, w przypadku dopuszczenia się przez przedsiębiorcę naruszenia zakazu

określonego w art. 8 w/w ustawy, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów może nałożyć na tego przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości stanowiącej równowartość od 1 000 do 5 000 000 euro, jednak nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Wysokość nałożonej kary powinna spełniać funkcję prewencyjną tj. zapobiegać w przyszłości naruszeniom przepisów ustawy, a także i represyjną tj. stanowić reperkusje za jej naruszenie. W zależności od stopnia naruszenia przepisów ustawy, uznaje się funkcję prewencyjną lub represyjną za wiodącą.

W punkcie I sentencji niniejszej decyzji, Organ Antymonopolowy uznał, że Będziński Zakład Elektroenergetyczny S.A. w Będzinie nadużył pozycji dominującej na rynku poprzez bezpodstawne pobieranie opłat za upomnienia wzywające do zapłaty zaległych należności. Wobec powyższego zgodnie z art. 101 ust. 2 pkt 1 w/w ustawy, istnieją przesłanki do nałożenia przez Organ Antymonopolowy na Będziński Zakład Elektroenergetyczny S.A. w Będzinie kary pieniężnej w wysokości stanowiącej równowartość od 1 000 do 5 000 000 euro. O wysokości kary, decyduje zgodnie z art. 104 w/w ustawy, okres, stopień oraz okoliczności uprzedniego naruszenia przepisów ustawy. Ponadto zgodnie z art. 112 tej ustawy, przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej bierze się pod uwagę również naruszenie przepisów ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów.

Biorąc powyższe pod uwagę Organ Antymonopolowy postanowił o nałożeniu na Będziński Zakład Elektroenergetyczny S.A. w Będzinie kary pieniężnej w wysokości 24 653,30 PLN (słownie: dwadzieścia cztery tysiące sześćset pięćdziesiąt trzy złote trzydzieści groszy), co odpowiada równowartości 7 000 euro. Zgodnie z art. 115 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, wartość euro podlega przeliczeniu na złote według kursu średniego walut obcych ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski w ostatnim dniu roku kalendarzowego poprzedzającego rok nałożenia kary pieniężnej. Średni kurs euro ogłoszony przez NBP w ostatnim dniu roboczym, roku kalendarzowego poprzedzającego rok nałożenia kary, tj. w dniu 31.12.2001r. wyniósł 3,5219 PLN.

Zatem równowartość 7 000 euro na koniec grudnia 2001r. wynosiła 24 653,30 PLN. Wysokość przychodu BZE S.A. w roku 2001r. (karta nr 38) wyniosła 1 131 118 940,48 PLN (słownie: jeden miliard sto trzydzieści jeden milionów sto osiemnaście tysięcy dziewięćset czterdzieści złotych i czterdzieści osiem groszy), a zatem kara maksymalna wynieść mogła 5 000 000 euro (tj. 17 609 500 PLN), gdyż 10 % przychodu BZE S.A. wynosi 113 111 894,05 PLN. Kwota kary wymierzona zatem została w wysokości 0,14 % kary maksymalnej jaką zgodnie z art. 101 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, mógł nałożyć Organ Antymonopolowy za naruszenie przepisów tej ustawy.

Ponadto zgodnie z art. 104 w/w ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Organ Antymonopolowy przy ustaleniu wysokości kary wziął pod uwagę uprzednie naruszenie przez BZE S.A. przepisów ustawy antymonopolowej stwierdzone w decyzji nr RKT-10/2000. W decyzji powyższej nakazano zaniechanie narzucania uciążliwych warunków umów przynoszących BZE S.A. nieuzasadnione korzyści nie nakładając jednakże kary.

Przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej Organ Antymonopolowy wziął również pod uwagę fakt, iż, działania BZE S.A. powodują ujemne skutki i uciążliwość przede wszystkim dla konsumentów, którzy oprócz należności głównej i ewentualnych odsetek ustawowych zmuszeni są ponosić koszty upomnienia, a obowiązek bezpośredniego ponoszenia w/w kosztów nie wynika ani z Taryfy ani z zawartych umów.

Wymiar kary ma, zdaniem Organu Antymonopolowego, spełnić funkcję prewencyjną z tytułu stosowania praktyk ograniczających konkurencję sprzecznych z interesem publicznym, tak aby podobne działanie nie miało miejsca w przyszłości. Dlatego też, aby kara pieniężna spełniała również swoją funkcję represyjną za naruszenie przepisów ustawy, oraz biorąc pod uwagę uprzednie naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej, Organ Antymonopolowy postanowił o nałożeniu kary pieniężnej w kwocie wyższej od kary minimalnej jaką mogłyby nałożyć mając jednocześnie na względzie sytuację ekonomiczną BZE S.A. Przy ustalaniu wymiaru kary i stopnia jej dolegliwości dla przedsiębiorcy, Organ Antymonopolowy zważył

również, iż przychody z tytułu pobierania przedmiotowych opłat stanowią znikomą część jego przychodów.

Wobec powyższego Organ Antymonopolowy postanowił w pkt II sentencji o nałożeniu kary pieniężnej w wysokości równowartości 7 000 euro.

Karę należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 511010100078782231000000, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Zgodnie z art. 75 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Organ Antymonopolowy rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 72 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Organ Antymonopolowy stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania.

Niniejsze postępowanie antymonopolowe zostało wszczęte z urzędu. W wyniku tego postępowania Organ Antymonopolowy w punkcie I sentencji decyzji, stwierdził naruszenie przez BZE S.A. przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Kosztami niniejszego postępowania dla Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach, są wydatki związane z wymianą korespondencji pomiędzy stroną, a Urzędem, które to koszty Organ Antymonopolowy obliczył w wysokości 40 PLN. Z uwagi na stwierdzone w punkcie I sentencji niniejszej decyzji naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez BZE S.A. Organ Antymonopolowy w postanowieniu zawartym w punkcie III decyzji postanowił obciążyć BZE S.A. w/w kosztami postępowania.

Koszty niniejszego postępowania strona obowiązana jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 511010100078782231000000, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Na postanowienie w sprawie kosztów zawarte w punkcie III stosownie do art. 78 ust. 6 w związku z art. 78 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów przysługuje stronie zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Katowicach w terminie tygodnia od dnia jego doręczenia.

Zgodnie z art. 78 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów od niniejszej decyzji przysługuje stronie prawo wniesienia odwołania do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego za pośrednictwem Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach, w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach
Alicja Kral